

MESTSKÝ ÚRAD V ŽILINE

Materiál na rokovanie pre
Komisiu Mestského zastupiteľstva v Žiline

Číslo materiálu: ____/2020

K bodu programu

NÁVRH VYBRANÝCH LOKALÍT PRE DEBARIERIZÁCIU PRIECHODOV V MESTE ŽILINA

Materiál obsahuje:

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Materiál prerokovaný:

Predkladajú:

Ing. Patrik Groma, PhD.

Mgr. Jana Filipová
poslanci MsZ v Žiline

Zodpovední za vypracovanie:

Ing. Patrik Groma, PhD.

Mgr. Jana Filipová
poslanci MsZ v Žiline

Žilina, október 2020

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. ____/2019

Komisia odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Žiline na jeho najbližšom zasadnutí

I Schváliť

4. Návrh vybraných lokalít pre debarierizáciu priechodov v meste Žilina a čiastku vo výške 50 000 eur na rok 2021 na riešenie problematiky debarierizácie.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Pani Milada Holá, poslala poslancom Mestského zastupiteľstva v Žiline ucelený materiál, ktorý navrhuje debarierizáciu v meste Žilina. Uvedený materiál je spracovaný veľmi prehľadne a taxatívne vymedzuje problémy v debarierizácii v meste Žilina

Pani Milada Holá vo svojom návrhu uvádza:

„Patrím do Organizácie muskulárnych dystrofiikov v SR (OMD v SR), ktorá pomáha osobám s ťažkým telesným postihnutím viesť čo najviac nezávislý život a prispieva k zvyšovaniu jeho kvality.

Jednou z oblastí, ktorej venujeme zvýšenú pozornosť je i debarierizácia verejného priestranstva v našom meste Žilina. Máme narastajúcu komunitu osôb s ťažkým telesným postihnutím (osoby sediace na invalidných vozíkoch, seniori, poúrazoví...), ktorí potrebujú mať vytvorený univerzálny dizajn sociálneho prostredia - napr. funkčné priechody pre chodcov (bezobrubníkové chodníky /resp. chodníky ukončované vyspádanými mierne klesajúcimi zjazdami - nájzdami ideálne s nulovým výškovým rozdielom medzi chodníkom a vozovkou; zo zákona povolené max. 2 cm).

Tento dizajn (bezbariérové prostredie) určite ocenia i mamičky s kočíkmi, seniori s kompenzačnými pomôckami – s chodítkami, osoby s iným znevýhodnením - nevidiace osoby, cestujúci s veľkou batožinou (kufre na kolieskach) a pod. Ide o tzv. univerzálny dizajn pre všetkých obyvateľov Žiliny a jej návštevníkov.

Musíme podotknúť, že opatrenia v podobe odstraňovania bariér nie sú určené výhradne pre minoritnú skupinu obyvateľov, ale pre každého. Všeobecne platí zásada, že tam, kde prejde vozičkár, prejde aj mamička s kočíkom, rovnako tak senior, aj zdravý človek.“

Platnou normou na bezbariérovú úpravu prostredia v súčasnosti v SR je Vyhláška Ministerstva životného prostredia SP č. 532/2002 Z. z. (s účinnosťou od 1. 3. 2020), ktorou sa ustanovujú podrobnosti a všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

MATERIÁL

Debarierizácia bude mať vplyv na rozpočet mesta Žilina vi výške 50 000 eur na rok 2021.

Ostatné náležitosti sú uvedené v prílohe.

PRÍLOHY

Príloha je uvedená ako samostatný dokument.

Autor: Milada Holá, Organizácia muskulárny dystrofikov v SR (OMD v SR)
Názov: Návrh vybraných lokalít pre debarierizáciu priechodov v meste Žilina.

ÚVOD

Univerzálny dizajn sociálneho prostredia je nevyhnutnou podmienkou integrácie osôb s rôznym zdravotným znevýhodnením, najviac ho vnímajú osoby s telesným znevýhodnením, pre ktorých je toto kľúčové pre ich štandardné sociálne fungovanie, porovnateľné a rovnocenné s ostatnými ľuďmi. Znamená neobmedzený prístup k službám, dostupnosť budov, vytvára predpoklady pre študovanie a zamestnávanie osôb s telesným postihnutím. Pri napĺňaní základných ľudských práv, univerzálny dizajn je nevyhnutnou podmienkou nielen pre integráciu osôb s ťažkým telesným postihnutím, je dôležitý aj pre osoby so sluchovým, zrakovým a mentálnym znevýhodnením, pre seniorov, pacientov po úrazoch (zlomená noha), tehotné ženy, rodičov s detskými kočíkmi, cestujúcich s rozmernou batožinou, a pod. Je nutná aj z dôvodu starnutia obyvateľstva. Tento dizajn sociálneho prostredia predstavuje komfort pre všetkých.

Z praxe vieme, že osoby s ťažkým telesným postihnutím musia v sociálnom prostredí prekonávať rôzne architektonické a iné bariéry, na ktoré narážajú na dennej báze a veľmi často.

Pocitová mapa, ktorú predkladáme, odzrkadľuje **strategické, najviac frekventované miesta** pohybu našich klientov - osôb s ťažkým telesným postihnutím, pohybujúcich sa výhradne na invalidných vozíkoch (elektrických, mechanických) a **ich potrieb** v rámci štandardnej mobility a prístupnosti sociálneho prostredia. Zapojilo sa viacero osôb s telesným postihnutím, ktoré mapovali situáciu, podmienky a potenciál sociálneho prostredia v meste Žilina, v meste v ktorom žijú a v ktorom sa potrebujú pohybovať. V návrhoch a podnetoch, ktoré uvádzajú, popisujú **miesto**, ako sa konkrétna **bariéra prejavuje (čo to pre nich znamená)** a ak sa dá, i navrhované **riešenie**. Prieskum (zber dát) sa realizoval v čase od 28.5. do 28.8.2020.

NORMA:

Platnou normou na bezbariérovú úpravu prostredia v súčasnosti v SR je: - **Vyhláška Ministerstva životného prostredia SP č. 532/2002 Z. z.**

(s účinnosťou od 1.3.2020), ktorou sa ustanovujú podrobnosti a všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

Príloha k vyhláške č. 532/2002 Z. z. - **VŠEOBECNÉ TECHNICKÉ POŽIADAVKY ZABEZPEČUJÚCE UŽÍVANIE NA STAVBY UŽÍVANÉ OSOBAMI S OBMEDZENOU SCHOPNOSŤOU POHYBU A ORIENTÁCIE** v kapitole 1. Komunikácia; podkapitola 1.2. Výškový rozdiel; podpodkapitola 1.2.1. **Výškový rozdiel pri priechode a vodorovnej vnútornej komunikácii musí byť znížený na 20 mm.**

Pri pohybe mestom Žilina osobami s ťažkým telesným postihnutím, za najčastejší a najväčší problém uvádzajú **prekonávanie výškových rozdielov a prekážok na priechodoch pre chodcov**. Osoby s telesným znevýhodnením („vozičkari“), potrebujú mať zabezpečený **plynulý prejazd** cez priechody cez cestu bez akýchkoľvek spomalení, či zastavení. Musí byť dodržaná zákonom stanovená norma výškového rozdielu medzi chodníkom a vozovkou max. 2 cm (**ideálne 0 cm**). **Každý cm navyše predstavuje bariéru, t.j. prekážku ktorú musí prekonať**. Ak sa im to nepodarí, musia ísť po ceste „ako auto“, alebo zostanú stáť na vozovke pred chodníkom, alebo sa vracajú späť po priechode a hľadajú iné možné riešenia – všetky tieto spôsoby presunov spôsobujú problémy v rámci cestnej premávky - nepríjemnosti a vzájomné obmedzenia / ohrozenia všetkých účastníkov cestnej premávky. **Vozičkar by sa po ceste nemal pohybovať**. Pri projektovaní priechodov je dôležité **preferovať návrhy komunikácii bez obrubníkov. Zošíkmené, „skosené“, „sklopené“ obrubníky predstavujú len formálnu debarierizáciu, v praxi je toto vyhotovenie nefunkčné. Obrubník je vždy bariéra / prekážka, ktorú treba s vozíkom nejakým spôsobom prekonať**. Je nevyhnutné projektovať

a budovať **postupné, mierne klesajúce, vyspádané zjazdy / nájazdy (bez obrubníkov), s klesaním chodníka až ku vozovke a s maximálnym výškovým rozdielom medzi chodníkom a vozovkou do 2 cm, čo zabezpečí plynulý bezprekážkový prechod daným miestom.**

Dôležité je **posilnenie stavebných dozorov a kontrolných mechanizmov i s konkrétnymi sankciami.** I keď návrh projektu môže byť v poriadku (v súlade s normou), realizácia v praxi sa môže líšiť, najmä čo sa **týka výškového rozdielu medzi chodníkom a vozovkou (do max. 2 cm)**, ako sa na viacerých miestach v teréne klienti presvedčili. Prípadne na overenie situáciu „bezbariérových schodov“ a bariérového chodníka nad zastávkou Mateja Bela na sídlisku Hájik (neštandardné riešenie) - podrobnejšie info v textovej časti.

Ako problémové sú uvádzané i **zastávky MHD a nadväzujúca infraštruktúra chodníkov s vysokými obrubníkmi v blízkosti bydliska** klientov (sídliská Hájik, Solinky, Vlčince), priechody pred významnými **inštitúciami** v rámci občianskych aktivít – napr. priechod **pred Mestským úradom**, či chodníky a priechody smerujúce **do /z voľnočasových oddychových areálov** (Park Ľudovíta Štúra, Lesopark Chrasť) **smerom k zastávkam MHD.** Nevyhovujúci je priechod na zastávke Hurbanova (vysoké obrubníky), **pod OC Mirage. OC Mirage je relatívne frekventované miesto**, kam klienti chodievajú za nákupmi, službami - bankami, reštauráciami, či oddychom (kino). Pri terénnom zbere materiálu zistili aj nie príliš vhodné riešenia priechodov pred Jazykovou školou, či FN V. Spanyola, kde na jednej strane je znížený, klesajúci obrubník na vozovku, na druhej strane cesty vysoký obrubník na chodník, čo je v praxi nefunkčné riešenie debarierizácie (musia ísť časť úseku po ceste). Na frekventovaných úsekoch, ako napr. **priechod od VŠZP ku železničnej stanici** treba zabezpečiť **plynulosť priechodu**, je tam „zdeformovaný“ úsek cesty ako prekážka. Je vhodné pomenovať sa i debarierizácii priechodov a chodníkov v miestach, kde je zvýšená koncentrácia osôb s obmedzenou pohybovou schopnosťou, napr. chodníky v okolí **bezbariérovej bytovky na Karpatskej ulici na Vlčincoch (vozičkari) a zariadenia soc. služieb (seniori)**, najmä **smerom k Lesoparku Chrasť či MHD zastávke.** Pred bezbariérovou bytovkou na Karpatskej ulici je i rozbitá / „rozsypaná“ prístupová cesta, je potrebné **vyrovnať nerovnosti a položiť novú pokládku asfaltu.** Viac ďalších miest a podrobností v textovej časti.

Problémové sú i **hlavné vstupy** do niektorých budov a inštitúcii - napr. **hlavný vchod** na Zimný štadión, VŠZP, budovy Pošty, stredisko kultúry v Žiline - Dom Odborov vrátane **adekvátneho prístupu do toaliet pre imobilné osoby (v Dome odborov sú tieto toalety umiestnené do priestoru, kam vedú z každej strany len schody).** Je dôležité, aby **bol hlavný vchod bezbariérový**, aby osoby s telesným znevýhodnením nechodievali „špeciálnymi“, „bočnými“ vchodmi a chodbami, ale tak ako všetci ľudia - rovnocenne, **cez hlavný vchod.**

Pre sprístupnenie budovy pre osobu s telesným postihnutím, treba budovať nielen nájazdy a zjazdy, **ale aj dvere na fotobunku** (nestačia štandardné dvere na manuálne otváranie, ale dvere s **automatickým otváraním**), **zvončekom** na privolanie si pomoci; ako sú napr. zdvíhacie plošiny, rampy, schodolezy. Z praxe máme skúsenosť, že často **pod vplyvom klimatických vplyvov** bývajú tieto zariadenia **poruchové, nefunkčné, absentuje ich pravidelná údržba, predstavujú časové straty, náročnosť pri ich obsluhu, nutné je si pýtať kľúče** od zamestnancov príslušnej budovy (nepraktické), vytvárajú potenciál pre zbytočný **rozmach**, čo je **nepríjemné.** Na Zimnom štadióne je dlhodobá vnímaná potreba **odstránenia betónových nerovností a prahu pri hlavnom vchode**, aby mohla i osoba na vozíčku tento vchod použiť. Viac podrobností a ďalších konkrétnych lokalít - v textovej časti.

Kultúrne objekty v Žiline sú čiastočne bezbariérové, avšak stále je potrebné venovať sa odstraňovaniu ďalších bariér. **Dom Umenia Fatra** umožňuje prístup osobám s telesným postihnutím na koncert, na prízemie. Problém je však **so šatňou, toaletou pre imobilných a občerstvením (minibarom), ktoré sa nachádzajú v suteréne** a sú nedostupné.

V **Mestskom divadle** je bezbariérovosť síce riešená, avšak nie je úplne vhodná pre všetky osoby s telesným postihnutím. **Presadnutie na iný typ vozíčka / „sedadla“**, ktorým sa následne dá ísť hore, nie je úplne vždy možné pre všetkých - v kontexte diagnózy a bezpečnosti.

Jediná kultúrna ustanovižeň, ktorá v Žiline **ponúka primeranú bezbariérovosť** je **Bábkové divadlo**. **Má bezbariérový vstup, t.j. hlavný vstup, prístup k šatni, má bezbariérovú toaletu priamo na prízemí, i vstup do sály na predstavenie. V areáli je i možnosť parkovania**, čo pre osobu s telesným postihnutím je dôležitým prvkom

Dom Odborov ako dôležité stredisko kultúry v Žiline je len čiastočne bezbariérové. **Hlavný vstup je bariérový, vonku treba prekonať dva schody (prístup k šatni)**, následne treba prekonať **tri schody (prístup k toalete pre imobilných)** a vo finále treba prekonať viac ako **5 ďalších schodov – prístup do sály**. Je možný aj „bezbariérový“ - bočný vstup z parkoviska, ktorý vedie k pódiumu. Tam však osoba na vozíku ostáva na predstavenie a nedostane sa odtiaľ ani do šatne, ani na toalety (schody). **Schody pri vozíčkaroch predstavujú neprekonateľnú prekážku**. Fyzické dvíhanie (**vynášanie**) osoby na vozíku na prekonanie schodov je **absolútne nevhodný spôsob, (nebezpečný, rizikový pre všetkých, nebezpečenstvo úrazu, zranenia, čo poškodenia vozíka)**. K bezbariérovej toalete ešte vedie chodba z parkoviska, avšak s viacerými schodmi.

Pri kultúrnych zariadeniach by mal byť zabezpečený prístup a pohyb bez fyzických bariér i v **časti priestorov pre účinkujúcich**. Aj tento priestor by mal byť **prístupný osobám s telesným postihnutím**, tak, aby sa mohli **priamo zúčastňovať kultúrneho diania**. Ide napr. o situácie, keď sú osoby s telesným postihnutím **pozaní ako spoluúčinkujúci na rôzne mediálne výstupy, benefičné akcie, odovzdávanie ocenení, prijímanie darov**, a pod. Takúto kultúrnu ustanovižeň je v Žiline problém nájsť, často sa tieto situácie riešia improvizáciou, čo vôbec nie je vyhovujúce.

Mariánske námestie v Žiline – dlažobné kocky ako povrch na presuny a pohyb pre osoby s ŤZP sediace na invalidných vozíkoch je nevyhovujúci, výtlky. Presuny sú nekomfortné a problémové – vo výtlkoch zapadajú kolieska, trasenie (nutnosť ísť vždy s osobným asistentom kvôli opakovaným bolestivým polohovaniam). Navrhované riešenie - v textovej časti

S čím (akými bariérami, prekážkami v prístupe napr. ku službám) sa ešte osoby s telesným postihnutím v bežnom živote **stretávajú** na území mesta Žilina:

- **bariérovosť železničnej stanice** - osoba pohybujúca sa na vozíku má obmedzené možnosti cestovania vlakmi, má prístupné len nástupište č.1, vôbec sa nedostane **k nástupišťam 2 a 3. Úplne tu absentujú nájazdy / zjazdy, či iné vhodné riešenia umožňujúce presun k daným nástupišťam**. Bezbariérové musia byť i predajné miesta (viď tip zo železničnej stanice Zvolen – v texte), predajné automaty, úschova batožín, hygienické zariadenia, čakárne, občerstvenie, ako i dostatočný počet parkovacích miest s obmedzenou schopnosťou pohybu pred dopravnou budovou

-**nedostatok vyhradených parkovacích miest pre osoby s parkovacím preukazom, najmä v okolí železničnej a autobusovej stanice s dodržaním zákonných rozmerov 3,5 m šírky ako manipulačný priestor** pre invalidný vozík a osobného asistenta, ktorí imobilnú osobu nakladá a vykladá. Nedostatok vyhradených parkovacích miest je **i v areáli ŽSK a na ÚPSVaRe Žilina**.

- **bankomaty** – display / ovládacie panely **umiestňované príliš vysoko s nevhodným sklonom** (napr. **bankomat OTP banky**, na ulici Sládkovičova 9), prípadne problémový **prístup k samotnému bankomatu** (napr. bankomat **Poštovej banky**, na ulici na Priekope 19 - kovový „schodík“, striedka a bočná stena sú úzke, minimálny manipulačný priestor pre vozík = nezestia sa). Vozíčkar zo sediacej polohy nedovídi na obrazovku a ani nedočiahne na tlačidlá / display. Keďže si bankomat nemôže obslúžiť sám, musí prezradiť svoj PIN kód inej osobe (často osobnému asistentovi, ktorý je cudzí človek; osobných asistentov majú osoby s ŤZP viac). Z hľadiska ochrany svojho súkromia, ako i ochrany vlastných finančných prostriedkov, nie je vhodné prezrádzať svoj PIN kód iným osobám. **Nemožnosť výberu finančnej hotovosti samotným vlastníkom / majiteľom bankomatovej karty je**

vnímané ako bariéra k prístupu k službám (na rovnocennom základe s ostatnou populáciou - bez zdravotného znevýhodnenia).

Prístupné, funkčné, moderné a hneď pripravené k dispozícii TOALETY pre imobilné osoby
Toalety pre imobilné osoby musia byť **prístupné a slúžiť na účel**, na ktorý boli vytvorené. Osoby na vozíčkoch sa v praxi často stretávajú so situáciou, že tieto toalety slúžia ako **odkladací priestor, sklad / kumbál** napr. zdravotníckych pomôcok kompenzačných pomôcok, čistiacich a upratovacích prostriedkov a pod. Nie je v poriadku, aby pred použitím WC musela sprevádzajúca osoba (osobný asistent, opatrovateľ) alebo aj samotná osoba na vozíku **hľadať personál**, ktorý priestor vyprace, vyčistí, vydezinfikuje a pripraví na použitie (čas, diskonfort). Taktiež je potrebné, aby tieto toalety **neboli zamknuté**, aby si tieto osoby nemuseli **chodiť pýtať** niekde **kľúčik**, premiestňovať sa, zháňať kompetentnú osobu, ktorá im toaletu otvorí (zbytočný **rozmach**). Toalety pre imobilné osoby by mali byť **dostupné a pripravené na použitie hneď ako vystane potreba** - na rovnocennom základe s ostatnými ľuďmi bez zdravotného postihnutia. V niektorých budovách sú tieto toalety vybudované v priestoroch, kam vedú schody, či iné prekážky (napr. Dom Odborov). **Treba i dbať na správne rozmiestnenie jednotlivých prvkov a dodržanie rozmerov** podľa zákona. (Viac info v textovej časti)

Je nevyhnutné pamätať i na projektovanie a budovanie **univerzálneho dizajnu vnútroblokov** na sídliskách. Potrebné sú **bezbariérové ihriská** pre deti s telesným postihnutím s vhodnými prvkami aj pre nich, aby mohli aj oni **vyrastať a tráviť čas s rovesníkmi, žiť rovnocenne s ostatnými deťmi**.

Škôlky, resp. predškolské zariadenia - na území mesta Žilina je **prevažná časť škôlok so schodmi**. Aj osoby s **telesným postihnutím majú deti, chcú sprevádzať dieťa do /zo škôlky, chodiť na rodičovské stretnutia, ... byť rovnocenný a plnohodnotný rodič, mať prístup k sociálnemu prostrediu aj v tejto oblasti**. V školských zariadeniach sa už viac dbá na bezbariérovosť - pre žiakov i pre rodičov na vozíčkoch.

Vnímame pozitívne záujem Mesta Žilina a ostatných subjektov pri presadzovaní a budovaní inkluzívneho dizajnu sociálneho prostredia, veríme, že v tejto oblasti sa mesto Žilina stane vzorom aj pre ostatné mestá Slovenska. Radi budeme súčinní a nápomocní v prípravnej i realizačnej fáze.

A) NÁVRH VYBRANÝCH LOKALÍT PRE DEBARIERIZÁCIU PRIECHODOV V MESTE ŽILINA - prieskum v teréne zrealizovaný od 28.5.2020 do 28.8.2020

Sídlisko Hájik, nad zastávkou Mateja Bela, ulica Jura Hronca (pri paneláku E5) - "bezbariérové schody" verzus „bariérový chodník“ (chodník s vysokým obrubníkom) k zastávke MHD Mateja Bela

K zastávke Mateja Bela na sídlisku Hájik sa z ulice Jura Hronca nedá pre osoby s ťažkým telesným postihnutím, ktoré sa pohybujú na invalidných vozíkoch bezpečne prejsť po chodníku k trolejbusovej zastávke MHD, kvôli vysokému obrubníku. Musia preto zvoliť menej bezpečný variant - vstúpiť do vozovky, ohrozovať svoju bezpečnosť ako i plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky vôbec. Zvlášť v zime je toto miesto dosť nebezpečné (riziko šmyku všetkých účastníkov cestnej premávky), keďže je to v kopci. **Pritom ku schodom vedie paradoxne bezbariérový vstup, t. j. plynulý zjazd. Chodník, ktorý smeruje k zastávke MHD, je ukončený vysokým obrubníkom, čo predstavuje veľkú bariéru** (pre elektrické vozíky **neprekonateľnú prekážku**). Z chodníka sa nedá zísť, osoba na vozíčku sa musí vrátiť späť, prejsť na cestu a ísť **LEN PO CESTE** (je to jediná prístupová možnosť k zastávke MHD a zobrať si nízkopodlažný spoj). **Vozíčkar by po ceste nemal chodiť.**

Keďže vodiči áut nevedia o tejto situácii (je to prirodzené, nevšimnú si tento nedostatok a nepoznajú dôvody, pre ktoré vozíčkar nejde po chodníku), nervózne trúbia, čím sa ešte viac znásobuje **stres** pre všetkých.

Navrhované riešenie:

úplne odstránenie obrubníka chodníka a nahradenie ho **plynulým, postupným, mierne klesajúcim vyspádaným zjazdom** pre bezpečný a plynulý priechod osoby sediacej na vozíčku. Zníženie chodníka treba až na úroveň vozovky s vertikálnym rozdielom nepresahujúcim viac ako **20 mm** - v zmysle platnej normy. Vyhotovenia prostredníctvom **zošíkmených, znížených, zaoblených, sklopených obrubníkov nie sú vyhovujúce a funkčné** pre potreby a možnosti osôb s telesným znevýhodnením.

Vstup do Lesoparku Chrasť zo strany konečnej zastávky na Vlčincoch. Bezbariérová bytovka na Karpatskej ulici a zariadenie sociálnych služieb.

Nevyhovujúci (rozbitý obrubník s nerovnosťami) – ťažko sa vozíkom prekonáva.

Riešenie: úplné odstránenie nerovného obrubníka a nahradenie ho plynulým vstupom z chodníka na vozovku

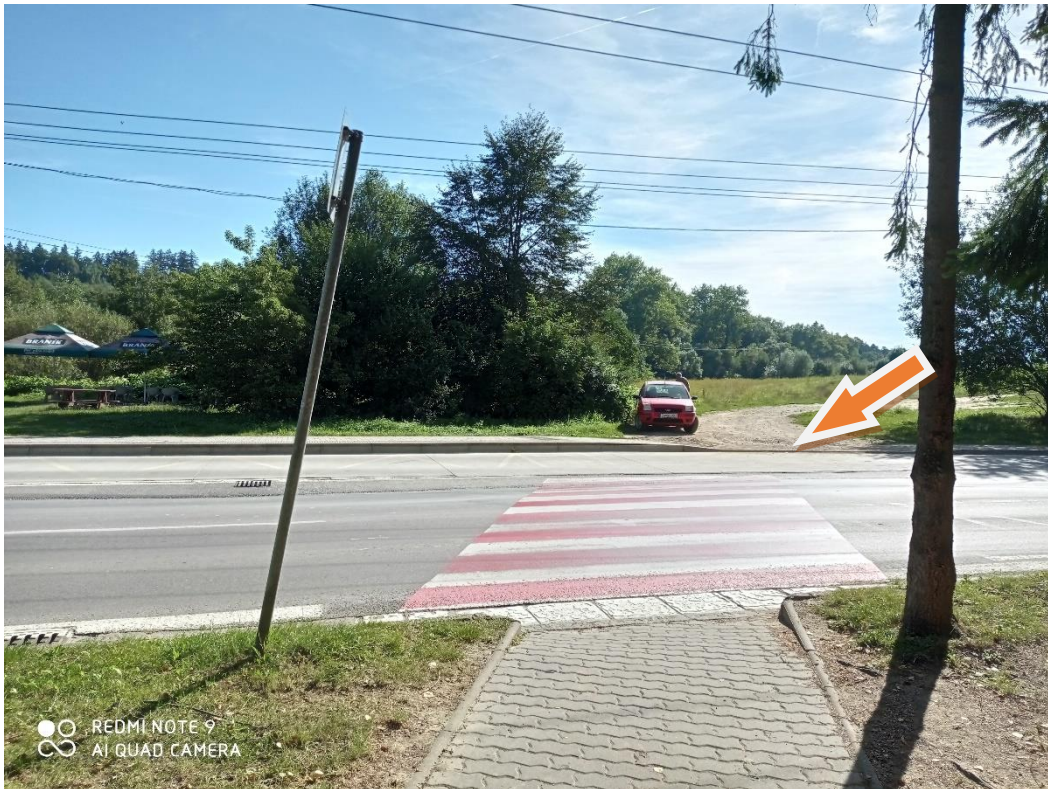
Sieť nadväzujúcich chodníkov a priechodov smerom k bezbariérovej bytovke na Karpatskej ulici a zariadeniu sociálnych služieb majú vysoké obrubníky. Ak chcú ísť osoby na vozíčkoch napr. do Lesoparku Chrasť alebo na zastávku MHD z Karpatskej, časť úseku musia ísť po ceste, čo je nebezpečné pre všetkých účastníkov cestnej premávky. Toto miesto, je priestor, kde je **vysoká koncentrácia osôb s obmedzenou pohybovou schopnosťou (či osoby na vozíčkoch, či seniori používajúci chodítka, vozíčky či iné pomôcky).**

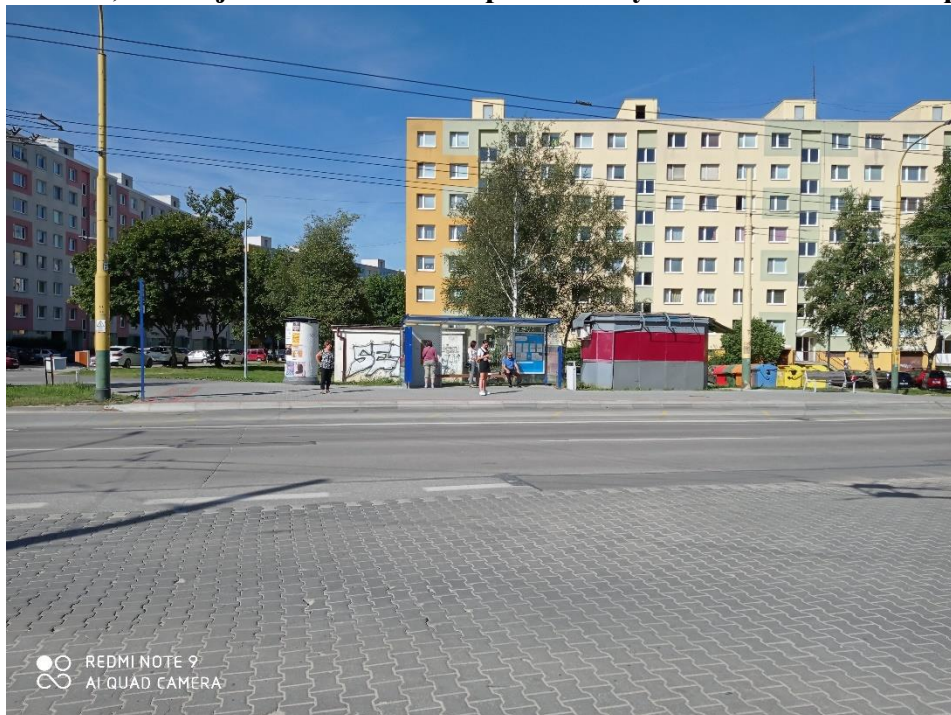
Riešenie: úplné odstránenie obrubníkov a vybudovanie plynulých súvislých vyspádaných mierne klesajúcich zjazdov z chodníka na vozovku (výškový rozdiel max. do 2 cm, ideálne 0 cm, t. j. nulová prekážka).

Pred bezbariérovou bytovkou na Karpatskej ulici je i rozbitá / „rozsypaná“ prístupová cesta, je potrebné vyrovnať nerovnosti a položiť novú pokládku asfaltu.

Konečná zastávka MHD Platanova (Solinky)

Nedostatkom tohto priechodu je **nesprávne umiestnenie zníženého priestoru** pre vstup osoby na vozíku z vozovky na chodník (**príliš vpravo**, nie je v strede, osoba na vozíčku musí ísť na konci vozovky kúsok v protismere). **Zároveň je potrebné zabezpečiť čistotu (odstrániť blato)** v časti, kde je znížený úsek pre telesne znevýhodnené osoby. **Hlavne počas dažďa, snehu je tento úsek veľmi problémový na užívanie osobami pohybujúcimi sa na**

vozičku; riskujú príliš veľké znečistenie vozíka, oblečenia, i rúk, ktorými sa poháňajú.

Je to zároveň **jediný priechod** na MHD zastávke **Platanová** s vyspádaným / zníženým úsekom (všade inde sú **vysoké obrubníky** – foto 2).

Priechod na MHD zastávke Slnčné námestie (sídliisko Hájik) - vysoké obrubníky z chodníka na vozovku

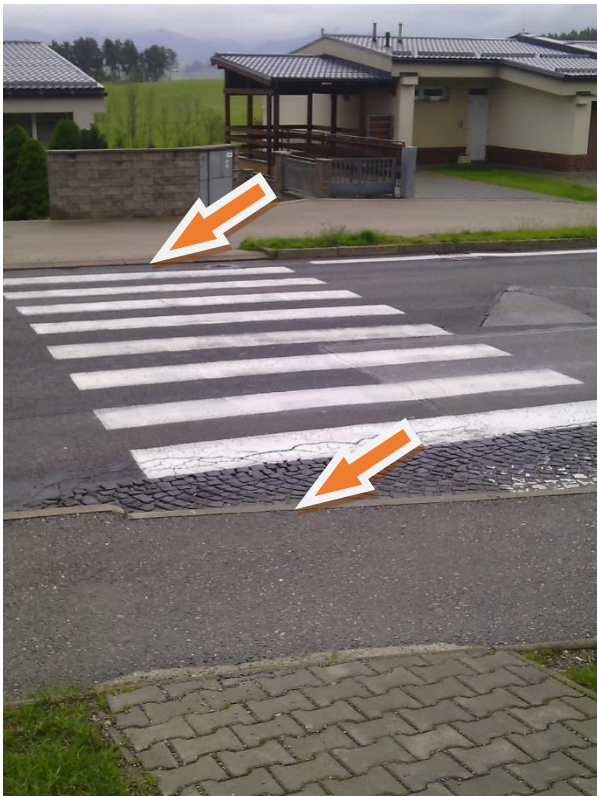
Je výborné, že dopravné prostriedky (trolejbusy) MHD v meste Žilina sú už všetky nízkopodlažné, problém však nastane, keď osoba na vozíčku vystúpi a chce sa dostať zo zastávky MHD ďalej - nemôže sa zo zastávky buď vôbec dostať, alebo veľmi problémovo. Často to rieši buď počkaním na ďalší spoj a presunutím sa o zastávku (-dve) ďalej, aby mohla vystúpiť a bezpečne pokračovať do cieľa svojej destinácie (čo je však úplne nepraktické a veľmi náročné na čas). Alebo riskantným presunom na cestu a pokračovaním po frekventovaných cestných úsekoch spolu s ostatnými účastníkmi cestnej premávky (autá, trolejbusy, motorky), čo predstavuje priame nebezpečie, ohrozenie, riziko pre všetkých.

Preto považujeme za najdôležitejšie venovať pozornosť novorealizovaným projektom a riešiť úpravy pri zastávkach MHD v Žiline počas práve ich prebiehajúcej rekonštrukcie. Je dôležité, aby **obrubníky boli úplne odstránené a nahradené plynulým postupným, mierne klesajúcim, vyspádaným zjazdom**, ideálne aj s **vodiacími prvkami pre nevidiace osoby** pre bezpečný a plynulý prechod osoby sediacej na vozíčku, prípadne nevidiacej osoby, v súlade s Vyhláškou č. 532/2002 Z. z.. („*Výškový rozdiel pri priechode a vodorovnej vnútornej komunikácii musí byť znížený na 20 mm*“). Zošíkmené alebo sklopené **obrubníky nie sú funkčným riešením**, predstavujú **bariéru, prekážku**, častokrát neprekonateľnú, ako v tomto prípade. Hlavne osoby pohybujúce sa samostatne (bez osobného asistenta) na elektrických vozíkoch - riskujú poškodenie vozíka (baterky) a následne vlastné priame ohrozenie pri pokračovaní v presune – môže zostať „visieť“ uprostred cesty, ak sa jej vypne vozík.

Zastávka Mateja Bela (sídliisko Hájik) – vysoké obrubníky z chodníka na vozovku

Uvedený problém ako na MHD zastávke Slnčné námestie je i na zastávke MHD Mateja Bela na Hájiku.

Sídliisko Hájik je jedno z novších sídlisk v meste Žilina, zároveň na ňom žije dosť veľká komunita osôb s ťažkým telesným postihnutím, nakoľko sú tam vybudované mestské nájomné / sociálne byty. preto vnímame túto potrebu – odstraňovanie obrubníkov a budovaním funkčných priechodov hlavne k MHD zastávkam (nízkopodlažné spoje) za kľúčové.

Riešenie: úplné odstránenie vysokého obrubníka na oboch stranách a nahradenie ich plynulým postupným, mierne klesajúcim, **vyspádaným zjazdom**, ideálne aj s **vodiacimi prvkami pre nevidiace osoby** pre bezpečný a plynulý prechod osoby sediacej na vozíčku, prípadne nevidiacej osoby, v súlade s Vyhláškou č. 532/2002 Z. z.

Zastávka Limbová na sídlisku Solinky a trasa na vozíku do / z obchodného centra MAX

Presuny sú možné len po ceste, vzhľadom na chodníky s vysokými obrubníkmi, ktoré sú nepriechodné pre osoby pohybujúce sa na vozíkoch. Ak osoba na vozíčku chce opustiť priestor zastávky MHD, musí ísť len cez dve parkoviská a potom po ceste - nebezpečné pre všetkých účastníkov cestnej premávky. **Osoba na vozíčku sa nemá pohybovať po ceste.**

K zastávke MHD, smer Limbová - centrum a smer Vlčince, oba smery bariérové

Chodník medzi zastávka MHD Limbová a OC MAX (vysoké obrubníky)

Osoba na vozíčku sa kvôli vysokým obrubníkom nemôže pohybovať po chodníkoch, ale po frekventovanej hlavnej ceste, čo je nebezpečné a predstavuje riziko pre všetkých účastníkov cestnej premávky. **Vozíčkar by nemal chodiť po ceste.**

Riskantná jazda po ceste za plnej premávky

Pred OC MAX je vybudovaná **výborná križovatka s plynulými vyspádanými priechodmi** pre chodcov i pre osoby na vozíčku. Po prejení tejto križovatky, **nemôžu sa napojiť na ďalšiu infraštruktúru, t.j. na nadväzujúce chodníky, kvôli obrubníkom.** Musia preto opäť zvoliť **variant po frekventovanej hlavnej ceste alebo cez dve parkoviská.** Chýba toto **veľmi dôležité bezbariérové prepojenie (najmä k zastávke MHD Limbová).**

Križovatka pri OC MAX - pre osoby s telesným znevýhodnením je v poriadku.
Bolo by možno vhodné ešte **doplniť vodiace prvky pre nevidiace osoby.** Zároveň je nutné odstrániť **obrubníky pokračujúcich chodníkov najmä smerom k zastávke Limbová – (nízkopodlažné spoje MHD).**

Presun k zastávke Limbová ul. od OC MAX - osobou pohybujúcou sa na vozíku

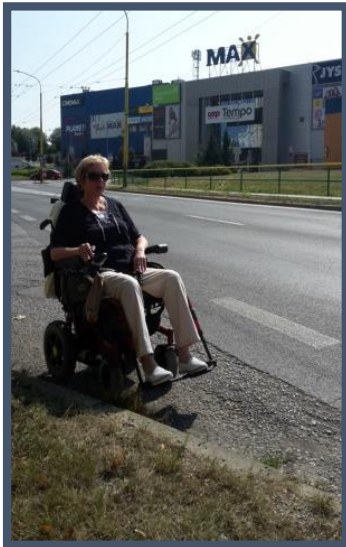

Od OC MAX je vybudovaný nový chodník, avšak pre osobu na vozíčku **neschodný**

Musí sa preto vrátiť ku križovatke OC Max, prejde cez cestu a pokračuje smerom ku zastávke MHD Limbová (smerom do centra).

Chodník však končí bariérou (obrubníkom) z oboch strán (na jednej strane je sklopený obrubník, druhej strane - „štandardný“, t.j. vysoký obrubník).

Nie je iná možnosť, len ísť opäť po frekventovanej ceste (riziko).

Príchod na zastávku Limbová je možný len cez dve parkoviská a potom už po prístupnom chodníku zozadu k zastávke MHD

Zastávka MDH Limbová (na smer konečná - Platanová / resp. pokr. na Vlčince)

Priechod pre chodcov s ostrovčekom medzi VŠZP a železnicou stanicou (resp. Poštou 2)

V súčasnosti sú síce na predmetnom priechode pre chodcov obrubníky upravené, ale zo skúseností našich klientov používajúci na pohyb vozíčok vieme, že tento priechod je i napriek tejto úprave **stále problémový**. Osoba na vozíčku **neprejde plynulo**, pred chodníkom na druhej strane je spomalená / zastavená **prekážkou (rozbitá časť na vozovke / zdeformovaný úsek cesty** – ukazuje šípka na ďalšom obrázku). Ak vodičkar promptne a vhodne nezareaguje, môže zostať stáť v ceste, čo predstavuje obmedzenie / ohrozenie cestnej premávky. Ide o **frekventovanú hlavnú cestu**, v centre mesta, na **klúčovom** mieste (dopravný uzol – k ŽSR, autobusovej stanici), zaslúži si zainvestovanie do **vybudovania ukážkového a funkčného priechodu**, napríklad akým je **priechod pre chodcov na zastávke MHD Štefánikovo námestie**, alebo vybudovanie priechodu ako **jednoliateho súvislého pásu vedúceho z jednej strany cesty na druhú** (taký je napríklad medzi **Poštou 1 a Synagógou**).

Navrhované riešenie: Odstránenie prekážky a vyrovnanie nerovností ako kľúčový prvok.

Vzor napr.: **priechod pre chodcov na zastávke MHD Štefánikovo námestie** alebo vyhotovenie **jednoliateho súvislého pásu vedúceho z jednej strany cesty na druhú** (taký je napríklad medzi **Poštou 1 a Synagógou**).

Priechod pre chodcov pri autobusovej stanici

Aj keď predmetný priechod bol v nedávnej dobe rekonštruovaný už v modernejšom dizajne, jeho realizácia výsledný efekt v praxi má rezervy a potenciál na zlepšovanie - sfunkčňovanie. Je nevyhnutné dodržiavať zákonné normy (**max. výškový rozdiel 2 cm medzi vozovkou a chodníkom**).

Priechod pred nemocnicou na Spanyolovej ulici. Aj keď je použitý sklopený obrubník - zjazd aj nájazd na chodník je prudký s veľkým prevýšením a v praxi pre osobu na vozíku nepoužiteľný, zvlášť, ak sa pohybuje na elektrickom vozíku (poškodenie bateriek a následné problémy, zablokovanie / vypnutie vozíka).

Riešenie: odstrániť sklopený obrubník a nahradiť ho **plynulým, postupným, mierne klesajúcim zjazdom (vyspávaným priestorom)** pre bezpečný a plynulý prechod osoby sediacej na vozíčku. Ideálne s nulovým výškovým rozdielom (chodník – vozovka), max. do 2 cm. **Sklopený obrubník je len formálna debarierizácia, v praxi nefunkčná; každý obrubník je prekážka, ktorú osoba na vozíku musí prekonávať.**

Priechod pri Jazykovej škole v centre mesta (oproti bývalému kinu Úsvit) - na jednej strane je zjazd, na druhej strane je vysoký obrubník. Pre osobu sediacu na vozíčku, **nefunkčný model priechodu**. Je to miesto, kde niektorí naši klienti s **telesným postihnutím** chodievajú do budovy SkyBau **do práce** – do call centra.

**Priechody pri Parku Ľudovíta Štúra na Bôriku a pokračujúcej infraštruktúry -
nadväzujúcich chodníkov smerom k zastávkam MHD (Tajovského smerom na Solinky;
Spanyolova smerom do centra) - vysoké obrubníky**

Park Ľudovíta Štúra je príjemné, moderné a interaktívne miesto na oddych, relax, šport i zábavu. Aj osoby s telesným znevýhodnením vnímajú pozitívne jeho revitalizáciu, radi tam chodia a užívajú si benefity, ktoré tento priestor ponúka. Park sám o sebe predstavuje príjemný a inkluzívny dizajn. Problémy s bariérami nastávajú pri opustení parku a **pokuse napojiť sa na nadväzujúcu infraštruktúru chodníkov cez priechody pre chodcov**. Prístup k zastávkam MHD na nízkopodlažné spoje je obmedzený (napr. dostať sa **na zastávku MHD Tajovského smerom na Solinky**; prípadne na významný dopravný uzol v rámci MHD Žilina **zastávku MHD V. Spanyola**) z rôznych častí parku.

Foto zachytáva priechod pre chodcov pri Parku Ľudovíta Štúra, ktorý vedie ku chodníku smerom ku FNŠP Vojtecha Spanyola. Kvôli vysokému obrubníku, nie je možné prejsť na chodník smerom ku nemocnici na zastávku MHD. Taktiež je problém sa dostať s vozíkom von z parku a prejsť si na zastávku MHD Tajovského smerom na Solinky (priechody s obrubníkom). Obdobná je situácia aj pri výjazde z parku pri MHD zastávke Tajovského – smer Solinky.

Navrhované riešenie: odstránenie obrubníkov a nahradenie ich plynulým, postupným, mierne klesajúcim vyspádaným zjazdom až na úroveň vozovky pre bezpečný a plynulý priechod osoby sediacej na vozíčku. **Riešenia, s ktorými sa stretávame v praxi / v bežnom živote (zošikmené, znížené, sklopené obrubníky) nie sú vyhovujúce a funkčné** pre potreby a možnosti osôb s telesným znevýhodnením a predstavujú bariéru. Každý obrubník (nech je akokoľvek „upravený“) predstavuje prekážku, ktorú musia prekonávať.

MHD Obchodná - chodník s vysokým obrubníkom od zastávky MHD Obchodná - smerom do vnútra do sídliska (na sídlisku Vlčince)

Na MDH Obchodná sa z verejného dopravného prostriedku vystúpi, ale **z chodníka je prístup na vozovku neschodný pre vysoký obrubník smerom dovnútra sídliska**, kde bývajú niektorí naši klienti, osoby s telesným znevýhodnením. Na zastávku aj z nej treba ísť po ceste kvôli vysokému obrubníku chodníka. Upravený zjazd je len pri priechode cez cestu.

Z chodníka sa dá zísť len cúvaním s vozíčkom (nebezpečné-vysoký obrubník) a domov cez parkovisko (**nie po chodníku**).

Riešenie: úplné odstránenie obrubníkov v predmetnom úseku, vybudovanie plynulých súvislých vypádaných mierne klesajúcich zjazdov z chodníka na vozovku (výškový rozdiel max. do 2 cm, ideálne 0 cm, t. j. nulová prekážka).

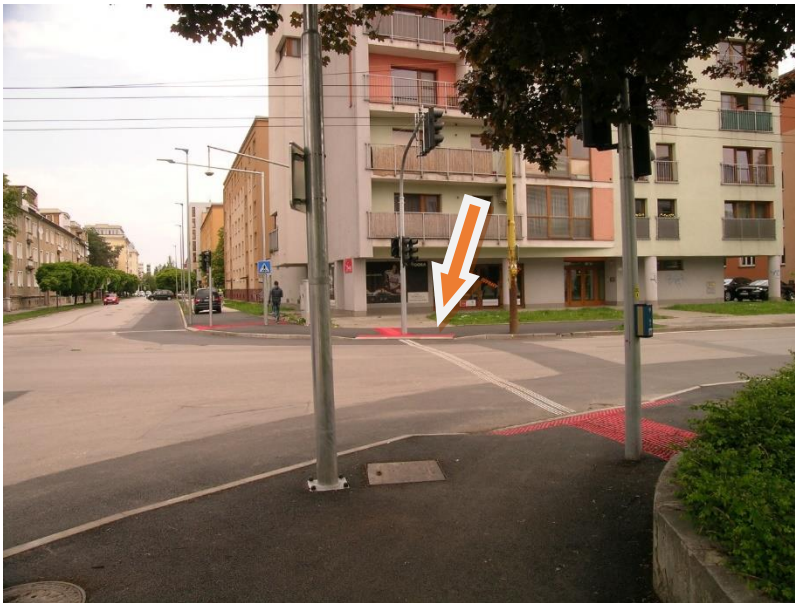
Priechod pre budovou Mestského úradu Žilina (obojsstranne)

Navrhované riešenie: úplne odstránenie obrubníka chodníka a nahradenie ho plynulým, postupným, mierne klesajúcim vypádovaným zjazdom pre bezpečný a plynulý priechod osoby sediacej na vozíčku. Zníženie chodníka treba až na úroveň vozovky s vertikálnym rozdielom nepresahujúcim viac ako **20 mm** - v zmysle platnej normy. Vyhotovenia prostredníctvom **zošíkmených, znížených, zaoblených, sklopených obrubníkov nie sú vyhovujúce a funkčné** pre potreby a možnosti osôb s telesným znevýhodnením. Každý cm navyš je prekážka, ktorú musia prekonať. Myslíme, že pri takto významnej inštitúcii by bolo vhodné aj **zakomponovať vodiace prvky pre nevidiace osoby**.

Križovatka pri Žilinskom samosprávnom kraji (Komenského ulica, Žilina)

Nedávno dokončená križovatka pri ŽSK: **takmer všetky priechody cez cestu sú v poriadku** z hľadiska plynulého bezprekážkového prechodu cez cestu (aj pre osobu pohybujúcu sa na invalidnom vozíku). Avšak pri jednom **priechode** zo strany od budovy ŽSK **smerom na Bulvár, obrubník presahuje viac ako povolené maximálne 2 cm výškového rozdielu**, čo už je problémové. Osoba na vozíčku v tomú úseku bude pravdepodobne nútená ísť k ďalšiemu nájazdu na chodník po vozovke (nebezpečné), alebo sa bude musieť vrátiť späť a prechádzať priechod na inej strane križovatky (nepraktické). Treba i dokončiť vizuálnu stránku, doplniť označenia na ceste („zebru“).

Priechod na zastávke MHD – Hurbanova (pod OC Mirage)

Nevyhovujúci priechod pre chodcov (na oboch stranách vysoký obrubník), je to v centre mesta, v blízkosti frekventovaného a navštevovaného OC Mirage - miesta obchodov, služieb, bánk, reštaurácií, voľnočasových aktivít - kino, ...

Pre vysoké obrubníky sa nedajú prekonať ani na priechode vyššie - tesne nad OC Mirage (oproti býv. konzervatóriu).

Osoba na vozíčku, ak vystúpi na MHD zastávke Hurbanova pod OC Mirage a chce ísť napr. do OC Mirage, musí zísť nižšie k priechodu pri Hoteli Slovan, odtiaľ ísť po chodníku k priechodu pre chodcov až ku zastávke MHD Hurbanova hore pri ÚPSVaRe, prejsť cez cestu a naspäť, po druhej strane chodníka sa vracat' smerom k OC Mirage k nájazdu a vstupu (nepraktické, časovo náročné). **Navrhované riešenie: úplne odstránenie obrubníkov po oboch stranách chodníka** a nahradenie ich plynulým, postupným, mierne klesajúcim vypádaným zjazdom pre bezpečný a plynulý priechod osoby sediacej na vozíčku. **Vyhotovenia cez zošíkmené, znížené, zaoblené, sklopené obrubníky nie sú vyhovujúce a funkčné** pre potreby a možnosti osôb s telesným znevýhodnením.

Ukážka **vhodných riešení priechodov** cez cestu na území mesta Žilina pre **telesne znevýhodnených**:

Plynulé, postupne, mierne klesajúce, vyspádované chodníky (zníženie chodníka je až na úroveň vozovky s vertikálnym rozdielom nepresahujúcim viac ako 20 mm - v zmysle platnej legislatívy).

Ideálne - nulový výškový rozdiel, t.j. bezprekážkový priechod cez cestu, bez nutnosti spomaliť či zastaviť sa s vozíčkom na konci priechodu, ale plynulo prejsť - neobmedzovať / ohrozovať seba či ostatných účastníkov cestnej premávky.

Priechod pri Auparku smerom ku Smeru (ku tržnici)

Priechod pre chodcov na Vlčincoch pri obchodnom dome Obi

Križovatka a priechody pre chodcov + cyklistov na sídlisku Solinky (konečná zastávka pri Platanovej smerom na Veľký diel)

Priechod na Komenského ulici, od Alzy smerom do centra – plynulý súvislý bezprekážkový priechod

Priechod pre chodcov, MHD zastávka Štefánikovo námestie – zatiaľ jeden z najlepších priechodov v centre mesta Žilina pre telesne znevýhodnených

Výborný je priechod pre chodcov je i medzi Poštou 1 a Synagógou – „jednoliaty celok“ bez nutnosti zastavenia sa s vozíčkom na konci priechodu, pred vstupom z vozovky na chodník, je plynulý bez akýchkoľvek vynútených zastavení, prekážok, obrubníkov

Priechod pri MHD Štefánikovo námestie

Priechod medzi Poštou 1 a Synagógou

NÁVRH VYBRANÝCH BUDOV NA DEBARIERIZÁCIU – terénny zber materiálu od 28.5.2020 – 28.8.2020

Zimný štadión v Žiline

Zapájanie sa osôb s ŤZP do spoločenského života a ich účasť na verejných akciách, podujatiach (koncerty, vystúpenia) je mimoriadne frekventovaná. Vychádzajúc zo skúseností komunity osôb s telesným znevýhodnením a ich účasti na verejných vystúpeniach na zimnom štadióne v Žiline, evidujeme problém už pred hlavnými vstupnými dverami do budovy. Nachádza sa tam ťažko priechodný **betónový schodík** (+ aj **časť vylomeného betónu**), zároveň hneď za nimi (po otvorení dverí vo vnútri) sa nachádza ďalšia **bariéra – prah**. Osoba pohybujúca sa na invalidnom vozíku **musí prekonať schodík pred vstupnými vchodovými dverami a zároveň súčasne prah vo vnútri**, sprevádzajúca osoba popri tom ešte **drží dvere**. Pre osoby na elektrickom vozíku je toto zvládnuť veľmi náročne, niekedy neprekonateľná prekážka.

Riešením by bolo zosekať vylomený betón, odstrániť schodík, priestor vyrovnat' / vyspádovať a vybudovať plynulý súvislý nájazd bez akýchkoľvek prekážok. Vo vnútri odstrániť prah a tak zabezpečiť funkčný, bezproblémový a plynulý hlavný vstup a východ z budovy.

V prípade konania verejného podujatia, kde sa **sedenie návštevníkov** zimného štadiónu realizuje **na ľadovej ploche**, vidíme nutnosť debarierizácie **vysokého prahu (mantinelu)**, **v časti - pri vstupe na ľadovú plochu**, ktorý je v súčasnosti vysoký minimálne cca 40 cm (s elektrickým ako i mechanickým vozíkom je táto prekážka neprekonateľná).

Ako riešenie vidíme zabezpečenie **prenosnej a bezpečnej plošiny** určenej na vstup s invalidným vozíkom - mechanickým i elektrickým. Vďaka tejto pomôcke bude osobám na vozíčkoch zabezpečený **kvalitný, bezpečný, dôstojný, funkčný a komfortný presun na ľadovú plochu**. Nebudú tak potrebné improvizácie, s ktorými sa osoby s telesným postihnutím v praxi už stretli, (zbité europalety; privolanie šiestich hasičov na manuálne zdvihnutie a presunutie elektrického vozíka aj so sediacou osobou, a i....).

Za pozitívne príklady bezbariérových riešení možno uviesť Zimný štadión Ondreja Nepelu v Bratislave a Steel Arénu v Košiciach, kde na základe osobných skúseností osôb s telesným postihnutím a ich priamej návštevy, vnímajú spôsob bezbariérového riešenia interiéru veľmi kladne. Sociálne zariadenia sú komfortné a prístupné, osobám s pohybovými obmedzeniami je umožnené bezpečné, plynulé a bezstresové presúvanie sa v rámci budovy, celkový pôžitok z vystúpenia, koncertu alebo športového zápasu sa znásobuje.

Prístup na pošty

Pošta 1

V niektorých prípadoch prístupnosť do inštitúcií je riešená cez **zdvíhacie plošiny**. Nie je to však úplne vhodné riešenie. Tieto technické pomôcky sú vystavené pôsobeniu **klimatických vplyvov v dôsledku čoho sú poruchové a často nefunkčné. Zároveň im chýba pravidelná údržba. Ťažko sa obsluhujú, ich využitie je časovo náročné, treba si chodiť pýtať kľúčik.** V tomto prípade to teda nie je funkčný ani efektívny spôsob debarierizácie a zabezpečenia prístupnosti do budovy pre všetkých. **Zvonček** na vypýtanie si kľúčiku od vedúcej pošty **nie vždy funguje**. Na predmetnej pošte, **zdvíhacia plošina je často mimo prevádzku z dôvodu poruchy alebo iných okolností.** Ochotná vedúca pošty síce obsluží osobu na vozíčku prioritne (odnesie im list, preberie zásielku, a pod.), ale toto nie je efektívne riešenie. Aj osoba s telesným znevýhodnením má právo na súkromie. Môže si chcieť ísť napr. na poštu prebrať peniaze alebo vybaviť úver (v budove má svoje pôsobenie aj Poštová banka) - má právo na súkromie a rovnaký prístup k potenciálu sociálneho prostredia ako osoby bez zdravotného znevýhodnenia.

Riešenie:

Pomohol by plynulý, mierne stúpajúci **nájazd** z boku (z ľavej strany). Dvere na fotobunku (automaticky otvárajúce sa) sú prítomné, čo je vnímané ako pozitívum (problém je sa k nim však dostať). Bolo by vhodné vymeniť **druhé dvere, ktoré tie nie sú na fotobunku, ale otvárajú sa manuálne na kľučku, čo je pre osobu na vozíčku to je problém.** Zabezpečením a umožnením komfortného, samostatného prechodu do budovy Slovenskej pošty by sa osoby pohybujúce na vozíčkoch **vyhli otázkam** okolia a **obhajovaniu ich návštevy** na jednotlivých pobočkách.

Chýba i **funkčný zvonček** na privolanie si pomoci.

Pošta 2

Nájazd do budovy je v poriadku, avšak **hlavné vonkajšie dvere nie sú na fotobunku** (dvere sa neotvárajú automaticky, ale otvárajú sa manuálne (madlo), sú ťažké, osoba na vozíku si to nevie obslúžiť sama. Druhé dvere v interiéri sú už na fotobunku, otvárajú sa samé. **Treba aj prvé (vonkajšie dvere) osadiť s automatickým otváraním. Treba aj funkčný zvonček na privolanie si pomoci.**

Pošta 2 - Treba nahradiť vonkajšie dvere automaticky otvárajúcimi sa dverami (na fotobunku)

Pošta 15 (Hájik):

Pri hlavnom vstupe je schod cca 5 cm (hneď pri dverách); dvere bez fotobunky; sú ťažké, zle sa otvárajú, pri vstupe musí sprevádzajúca osoba pomôcť pridržiavať a nakláňať osobu na vozíčku a zároveň otvárať a pridržiavať dvere. Osoba na vozíčku si dvere sama bez pomoci neotvorí. Chýba zvonček na zavolanie si pomoci. Vo vnútri sú už dvere na fotobunku.

Železničná stanica Žilina

Železničná stanica v Žiline je dôležitý železničný uzol v rámci Slovenska a hlavnou stanicou v krajskom meste Žilina. Je stanicou medzinárodného významu - má priame spojenie s Českou republikou a Poľskom. Vzhľadom na vysokú koncentráciu osôb - ako štandardne chodiacich, zdravých, tak i imobilných, by zabezpečenie bezbariérovosti železničnej stanice mali ŽSR prioritizovať. Problém nastáva, ak sa osoba s ŤZP pohybujúca na vozíku **potrebuje presunúť k nástupištiam 2 a 3. Úplne tu absentujú schodiskové plošiny, schodolezy, nájazdy / zjazdy, či iné vhodné riešenia umožňujúce presun k daným nástupištiam.** Bezbariérové musia byť **i predajné miesta** (viď tip zo železničnej stanice Zvolen - nižšie), predajné **automaty, úschova batožín, hygienické zariadenia, čakárne, občerstvenie**, ako **i dostatočný počet parkovacích miest s obmedzenou schopnosťou pohybu pred dopravnou budovou (nevyhnutná šírka 3,5 m na manipulačný priestor pre vozík a osobného asistenta, ktorý imobilnú osobu nakladá a vykladá).** Momentálne sú len dve ŤZP parkovacie miesta v blízkosti žel. stanice, aj to pri ceste, kde nie je vhodný priestor na nakladanie / vykladanie sa. Parkovacie miesta sú užšie ako 3,5 metra.

Rovnako i osoby s poruchou zraku - nevidiace osoby, vnímajú nedostatky v oblasti kvalitnej orientácie. Pred niekoľkými rokmi na železničnej stanici bolo vyriešené kvalitné hlasové označenie niektorých bodov. Avšak v súčasnosti je vypnuté. Na stanici absentujú tiež vodiace lišty.

Pre osoby s poruchou sluchu - nepočujúcich nie je na stanici zabezpečená indukčná slučka, ktorá zaisťuje prenos zvuku do slúchadla nepočujúceho. Táto technológia tu absentuje alebo nefunguje nie je servisovaná, v dôsledku čoho tu majú nepočujúci problém v oblasti zachytávania zvuku. Podľa vyjadrenia ŽSR je ich záujmom doplniť prvky pre slabozrakých, nevidiacich a osôb s telesným postihnutím aj v železničnej stanici Žilina v rámci projektu modernizácie Uzla Žilina, ktorá bude financovaná zo zdrojov Európskej únie.

Tip: Železničná stanica Zvolen - v rekonštrukcii

Budovanie železničnej stanice a prístupu k službám na rovnocennom základe pre všetky osoby, aj pre osoby s rôznym zdravotným znevýhodnením

Vyvýšená plocha s nájazdom pre osoby s telesným znevýhodnením pohybujúcich sa na invalidnom vozíku (osoba vidí a počuje obsluhujúceho pracovníka, dočiahne na priehradku, t.j. môže manipulovať s peniazmi, lístkami, dokladmi). Pre nepočujúcich je zabezpečená funkčná indukčná slučka. Miesta sú označené piktogramami.

DOM ODBOROV

Dom Odborov ako dôležité stredisko kultúry v Žiline je len čiastočne bezbariérové. **Hlavný vstup je bariérový, vonku** treba prekonať **dva schody (prístup k šatni)**, následne treba prekonať **tri schody (prístup k toailete pre imobilných)** a vo finále treba prekonať viac ako 5 **d'alších schodov – prístup do sály**. Je možný aj „bezbariérový“ - bočný vstup z parkoviska, ktorý vedie k pódiu. Tam však osoba na vozíku ostáva na predstavenie a nedostane sa odtiaľ ani do šatne, ani na toalety (schody). **Schody pri vozíčkaroch predstavujú neprekonateľnú prekážku**. Fyzické dvíhanie (**vynášanie**) osoby na vozíku na prekonanie schodov je **absolútne nevhodný spôsob, (nebezpečný, rizikový pre všetkých, nebezpečenstvo úrazu, zranenia, či poškodenia vozíka)**. K bezbariérovej toailete ešte vedie **chodba z parkoviska**, avšak **s viacerými schodmi**.

Riešením by bolo vybudovanie mierne stúpajúceho nájazdu z boku (podobne ako majú ostatné obchodné prevádzky v blízkom okolí) na preklenutie prvých dvoch schodov; vo vnútri - stavebné úpravy (nájazd/alebo iné riešenie) na preklenutie 3 schodov k bezbariérovej toailete a stavebná úprava na jednej zo strán – nájazd/iné riešenie do sály. Je dôležité mať zabezpečený **bezbariérový vstup do všetkých priestorov** – hlavného vchodu, toalety i sály.

OSTATNÉ KULTÚRNE OBJEKTY

Ostatné kultúrne objekty v Žiline sú čiastočne bezbariérové, avšak stále je potrebné venovať sa odstraňovaniu d'alších bariér. **Dom Umenia Fatra** umožňuje prístup osobám s telesným postihnutím na koncert, na prízemie. Problém je však **so šatňou, toaletou pre imobilných a občerstvením (minibarom)**, ktoré sa nachádzajú v suteréne bez schodolezu, či iného riešenia.

V **Mestskom divadle** je bezbariérovosť síce riešená, avšak nie je úplne vhodná pre všetky osoby s telesným postihnutím. **Presadenie na iný typ vozíčka / sedačky**, ktorým sa následne dá ísť hore, nie je úplne vždy možné pre všetkých - v kontexte diagnózy a bezpečnosti.

Jediná kultúrna ustanovizeň, ktorá v Žiline **ponúka primeranú bezbariérovosť** je **Bábkové divadlo**. Má **bezbariérový vstup hlavný vstup, prístup k šatni, má bezbariérovú toaletu priamo na prízemí, i vstup do sály na predstavenie**. V areáli je i **možnosť parkovania**, čo pre osobu s telesným postihnutím je dôležitý prvok.

Pri kultúrnych zariadeniach by mal byť zabezpečený prístup a pohyb bez fyzických bariér i v **časti priestorov pre účinkujúcich**. **Aj tento priestor by mal byť prístupný osobám s telesným postihnutím**, tak, aby sa mohli **priamo zúčastňovať kultúrneho diania**. Ide napr. o situácie, keď sú osoby s telesným postihnutím **pozvaní ako spoluúčinkujúci na rôzne mediálne výstupy, benefičné akcie, odovzdávanie ocenení, prijímanie darov**, a pod. Takúto kultúrnu ustanovizeň je v Žiline problém nájsť, často sa tieto situácie riešia improvizáciou, čo je stresujúce a nevyhovujúce.

S akými prekážkami, bariérami sa osoby s telesným postihnutím v bežnom živote stretávajú (na území mesta Žilina):

Prístupné, funkčné, moderné a pripravené k dispozícii TOALETY pre imobilné osoby
Toalety pre imobilné osoby musia byť **prístupné a slúžiť na účel**, na ktorý boli vybudované. Osoby na vozíčkoch sa v praxi často stretávajú so situáciou, že tieto toalety slúžia ako **odkladací priestor, sklad / kumbál** napr. zdravotníckych pomôcok kompenzačných pomôcok, čistiacich a upratovacích prostriedkov a pod. Nie je v poriadku, aby pred použitím WC musela sprevádzajúca osoba (osobný asistent, opatrovateľ) alebo aj samotná osoba na vozíku **hľadať personál**, ktorý priestor vyprace, vyčistí, vydezinfikuje a pripraví na použitie (čas, diskonfort). Taktiež je potrebné, aby tieto toalety **neboli zamknuté**, aby si tieto osoby nemuseli **chodiť pýtať** niekde **kľúčik**, premiestňovať sa, zháňať kompetentnú osobu, ktorá im toaletu otvorí (**rozruch**). Toalety pre imobilné osoby by mali byť **dostupné a pripravené na použitie hneď ako vystane potreba** - na rovnocennom základe s ostatnými ľuďmi bez zdravotného postihnutia. V niektorých budovách sú vybudované v priestoroch, kam vedú schody, či iné prekážky (napr. Dom Odborov). **Treba i dbať na správne rozmiestnenie jednotlivých prvkov a dodržanie rozmerov podľa zákona.**

Problémové alebo absentujúce bezbariérové toalety:

- Dom Odborov - problémový prístup, zo všetkých strán k nemu vedú schody
- Žilinské letisko – problémové (viac info nižšie)
- Dom Umenia Fatra – toalety v suteréne (na overenie či sú tam aj toalety pre imobilných?), k toaletám v suteréne vedie schodisko (bez schodolezu, plošiny, či iného riešenia)
- na overenie urológia (lôžková časť) v Žiline – naposledy tam bola čistiaca miestnosť a sklad zdravotníckych pomôcok
- na overenie Zimný štadión

Toaleta pre imobilné osoby na Žilinskom letisku: malý manipulačný priestor okolo WC pre pomáhajúcu osobu, príliš veľké umývadlo vystupujúce dopredu (na úkor manipulačného priestoru), problémový dosah osoby na vozíku na obsluhu teplej / studenej vody, zrkadlo príliš vysoko, v nesprávnom sklone (pre osobu na vozíčku nepoužiteľné - nevidí sa v ňom); nefunkčný zvonček na privolanie si pomoci. Treba správne rozmery a prvky podľa aktuálne platnej legislatívy

Toaleta pre imobilné osoby v Dome Odborov - veľmi ťažký, resp. nemožný prístup k nej osobou pohybujúcou sa na vozíčku - nachádza sa v časti, ku ktorej vedú schody zo všetkých strán budovy, t.j. schody od hlavného vchodu, ako i od sály a novovybudovaného vstupu z priestorov parkoviska (toalety sú tej istej chodbe, kde ústia schody). Schody sú pre elektrické vozíky neprekonateľnou prekážkou, pre mechanické vozíky veľmi problémové. Tieto toalety majú i malý manipulačný priestor okolo WC pre pomáhajúcu osobu (bráni príliš veľké umývadlo v blízkosti samotného WC).

Bankomaty - prístupnosť a možnosť výberu finančnej hotovosti samotnou osobou s telesným znevýhodnením

Bankomat OTP banky, umiestnený na ulici Sládkovičova 9, Žilina - display / ovládací panel je pre osoby sediace na invalidnom vozíku **vysoko**. Vozíčkar zo sediacej polohy nedovídi na obrazovku a ani nedočiahne na tlačidlá / display. Nakoľko si nevie bankomat obslúžiť sám, musí prezradiť svoj PIN kód inej osobe (často osobnému asistentovi, ktorý je cudzí človek; osobných asistentov majú osoby s ŤZP i viac). Síce asistenti sú ochotní s pomocou pri výbere finančnej hotovosti, avšak z hľadiska ochrany svojho súkromia, ako i ochrany vlastných finančných prostriedkov, nie je vhodné prezrádzať svoj PIN kód iným osobám. **Nemožnosť výberu finančnej hotovosti samotným vlastníkom / majiteľom bankomatovej karty je vnímané ako bariéra k prístupu k službám (na rovnocennom základe s ostatnou populáciou - bez zdravotného znevýhodnenia).**

Bankomat Poštovej banky umiestnený na ulici Na Priekope 19, Žilina - je pre osoby s telesným postihnutím problémový z **hľadiska prístupu k samotnému bankomatu** / displayu - kovový „schodík“, striedka a bočná stena sú úzke, vozík sa nezmestí, minimálny manipulačný priestor, osoba sediaci na vozíku si nemôže vybrať peniaze z bankomatu. Potrebný je širší prístup / priestor, aby si osoby pohybujúce sa na vozíčku mohli vybrať finančnú hotovosť.

Mariánske námestie v Žiline

Nevyhovujúci povrch.

Dlažobné kocky Mariánskeho námestia ako povrch na presuny a pohyb pre osoby s ŤZP sediace na invalidných vozíkoch je nevhodný, výtlky. Presuny sú nekomfortné a problémové – vo výtlkoch zapadajú kolieska, trasenie (nutnosť ísť vždy s osobným asistentom kvôli opakovaným bolestivým polohovaniam). Týmto priestorom osoba na vozíčku nemôže ísť nezávisle sama, ale vždy s pomocou. Problém by sa dal **vyriešiť hladkou dlažbou cca 1 m širokou**, ktorá sa už niektorých miestach Mariánskeho námestia nachádza, avšak zatiaľ má len estetickú funkciu (vedie od kvetináčov k lampe). Navrhujeme, aby sa tieto **hladké pásy dlažby** vybudovali **vo všetkých príslušných uličkách smerujúcich na Mariánske námestie a zároveň sa tiahli aj po obvode Mariánskeho námestia aj s vodiacim prvkom pre osoby nevidiace**. Využitie bude tak nielen pre osoby ŤZP sediace na invalidných vozíkoch, ale i osoby nevidiace. Predmetný dizajn prostredia určite ocenia i mamičky s kočiarimi, seniori s chodítkami a pod. (**univerzálny dizajn** sociálneho prostredia). Zvýši sa tak nielen funkčnosť, ale i atraktivita prostredia pre všetkých obyvateľov mesta Žilina a návštevníkov. Veríme, že pri investovaní do tohto námestia sa navrhne a zrealizuje funkčné vylepšenie tohto dôležitého priestoru -

srdca Žiliny, kde sa nachádzajú nielen obchody a priestor pre voľnočasové aktivity ale i kostol, lekári, lekárne a pod.

Vyhradené parkovacie miesta pre osoby s parkovacím preukazom

Na území mesta Žilina treba dobudovať dostatok vyhradených parkovacích miest pre osoby s parkovacím preukazom, prioritne pri **železničnej stanici**, kde sú len **dve parkovacie miesta pred budovou** (pri frekventovanej hlavnej ceste) a ktoré ani nespĺňajú **rozmer na šírku, t. j. 3,5 m** nevyhnutného na manipuláciu s invalidným vozíkom pre osobného asistenta na naloženie a vyloženie imobilnej osoby.

Nedostatok vyhradených parkovacích miest je **i pri autobusovej stanici, v areáli ŽSK, na ÚPSVaRe Žilina.**

Je nevyhnutné pamätať i na projektovanie a budovanie **univerzálneho dizajnu vnútroblokov** na sídliskách. Potrebne sú **bezbariérové ihriská** pre deti s telesným postihnutím s vhodnými prvkami aj pre nich, aby mohli aj oni **vyrastať a tráviť čas s rovesníkmi, žiť rovnocenne s ostatnými deťmi.**

Škôlky, resp. predškolské zariadenia - na území mesta Žilina je **prevažná časť škôlok so schodami**. Aj osoby s **telesným postihnutím majú deti, chcú sprevádzať dieťa do /zo škôlky, chodiť na rodičovské stretnutia, ... byť rovnocenný a plnohodnotný rodič**. V školských zariadeniach sa už viac dbá na bezbariérovosť (pre deti i pre rodičov).

PRÍKLADY VHODNÝCH RIEŠENÍ debarierizácie vybraných budov – nájazdy a dvere na fotobunku

Nájazd pri hlavnom vstupe Fakultná nemocnica s poliklinikou V. Spanyol Žilina

Nájazd pri hlavnom vstupe Fakultná nemocnica s poliklinikou V. Spanyol Žilina - Vyhovujúce riešenie prekonania schodov, nájazd s primeraným, miernym sklonom a dvere na fotobunku (automaticky sa otvárajú). **Len táto kombinácia faktorov je skutočne funkčná v praxi, na to aby osoba na vozíčku mohla samostatne bezproblémovo vojsť do budovy.**

Nájazd pri Mestskom úrade Žilina - nájazd a oboje dvere na fotobunku

ÚPSVaR Žilina - nájazd a oboje dvere na fotobunku

Obdobne dobre to má i **budova ŽSK**, plynulý mierne stúpajúci nájazd a automatické dvere na fotobunku. Za overenie by stáli **bezbariérové toalety v budove ŽSK**.

Príklad „ideálneho“ priechodu , inkluzívneho (univerzálneho) dizajnu – pre všetkých - parkovisko pred ŽILPOM (zo strany Kauflandu)

Výškový rozdiel medzi chodníkom, cestou a vstupom na nájazd je 0 cm, teda ide o plynulý, vyspádovaný priestor; nájazd / zjazd je mierny, bez akýchkoľvek vynútených zastavení, bariér, prekážok; prítomné sú i vodiace prvky pre nevidiace osoby na chodníku, ceste i nájazde i následne ďalej... Môžu ho skutočne využiť všetci, t.j. osoby bez zdravotného znevýhodnenia ako i osoby so zdravotným znevýhodnením - s telesným znevýhodnením pohybujúcich sa na vozíčku, s chodítkom; osoby nevidiace; mamičky s kočíkom; seniori, ...

EŠTE ZLEPŠIŤ DEBARIERIZÁCIU

Hlavný vstup Všeobecná zdravotná poisťovňa na Hviezdoslavovej ulici v Žiline

VŠZP sídliaca na ulici P. O. Hviezdoslava v Žiline (pri Okresnom súde).

Nájazd síce vedie ku hlavnému vchodu inštitúcie a je v **poriadku**, ale dvere **nie sú na fotobunku**, neotvárajú sa samé a následne pokračujú **turniketom** (turniket je tiež prekážka). **Chýba funkčný zvonček** na pomoc pri otváraní dverí (osoba na vozíčku si ich neotvorí sama).